

CZĘSTOCHOWSKIE STOWARZYSZENIE ETOH

INFORMATOR PRAWNY

NR 5

Stan prawny
1 maja 2020r.

2020

NR 5

INFORMATOR PRAWNY

Częstochowskiego Stowarzyszenia ETOH

KRAJOWE ORGANY
OCHRONY PRAWNEJ

**Szanowni Państwo zapraszamy do
zapoznania z informatorem
Częstochowskiego Stowarzyszenia ETOH
dotyczącym Krajowych Organów
Ochrony Prawnej**

Czym jest ochrona prawna

Ochrona prawna jest zorganizowaną działalnością aparatu państwa podejmowaną w celu ochrony porządku prawnego i ochrony indywidualnych praw podmiotowych obywatela.

I) W rozdziale VIII Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącym sądów i trybunałów wymienione są instytucje sprawujące wymiar sprawiedliwości w Polsce, są to :

- 1) Sąd Najwyższy
- 2) sądy powszechne
- 3) sądy administracyjne
- 4) sądy wojskowe

Najwyższym organem władzy sądowniczej w Polsce jest **Sąd Najwyższy**. Sprawuje on kontrolę sądową nad orzeczeniami wszystkich pozostałych sądów, zapewniając spójność wykładni prawa oraz praktyki sądowej. Sąd Najwyższy nie jest zaliczany do sądów powszechnych

System **sądów powszechnych** tworzą sądy apelacyjne, sądy okręgowe i sądy rejonowe. Do właściwości tych sądów należą m.in. sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, handlowego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – z wyjątkiem przypadków, w których właściwe są inne, szczególne sądy np. sądy wojskowe). Sądy powszechne prowadzą także księgi wieczyste, jak również rejestr zastawów, Krajowy Rejestr Sądowy oraz Krajowy Rejestr Karny.

System **sądów administracyjnych** tworzy Naczelny Sąd Administracyjny oraz wojewódzkie sądy administracyjne - jeden na województwo lub większą liczbę województw.

Trybunał Konstytucyjny nie jest uważany za sąd powszechny. Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- zgodności ustaw i umów międzynarodowych z konstytucją
- zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie
- zgodności przepisów prawa wydawanych przez centralne organy państwowe z konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami
- zgodności z konstytucją celów lub działalności partii politycznych
- skarg konstytucyjnych.

Podstawowym zadaniem Trybunału Konstytucyjnego jest sądowa kontrola konstytucyjności prawa: kontrolowanie zgodności norm prawnych niższego rzędu (rangi ustawowej lub podustawowej) z normami prawnymi wyższego rzędu, przede wszystkim z Konstytucją i niektórymi umowami międzynarodowymi (tzw. sąd prawa).

Jak stanowi Konstytucja RP, sądy i trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz, tj. od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Zgodnie z treścią art. 45 Konstytucji: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.” Oznacza to, że każdy obywatel ma w Polsce tzw. prawo do sądu. Sędziowie, zaś, w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom, o czym stanowi art. 178 ust. 1 Konstytucji RP. Niezawisłość sędziowska oznacza, że sędziowie w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości podlegają tylko ustawie oraz własnemu wewnętrznemu przekonaniu oraz nie podlegają żadnym zewnętrznym wpływom na to, w jaki sposób rozpatrują sprawy.

INSTRUMENTY OCHRONY PRAWNEJ

Podstawowe instrumenty ochrony prawnej znajdują się w Konstytucji RP Europejska Konwencja o Ochronie Praw i Podstawowych Wolności Człowieka, Karta Narodów Zjednoczonych z 26 czerwca 1945 roku, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 roku, Konwencja o Ochronie podstawowych Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, z 4 listopada 1950r., Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowy Paktu Praw Ekonomicznych, Socjalnych i Kulturalnych z 6 grudnia 1966 roku, Konwencja Praw Dziecka z 20 listopada 1989 roku, Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 roku.

II) Instytucjonalne Organy Ochrony Prawnej

Ochrona praw człowieka realizowany poprzez instytucję rzeczników (Rzecznika Praw Obywatelskich, Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Generalnego) oraz Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Europejskiego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Rzecznika Ubezpieczonych

III) ORGANY QUASI SĄDOWE

Do organów Quasi Sądowych zalicza się sądy polubowne i izby morskie

Stałe Sąd Polubowne działają przy Wojewódzkich Inspektoratach Inspekcji Handlowej.

Stałe Sądy Polubowne rozpatruje spory o prawa majątkowe wynikłe z umów zawartych między **konsumentami** a **przedsiębiorcami** (np.z umów sprzedaży np. obuwia, sprzętu komputerowego, ale też usług remontowo-budowlanych itp.). Warunkiem rozpoznania sprawy przed Stałym Sądem Polubownym jest **wyrażenie zgody przez obie strony sporu**. Poddanie sprawy rozstrzygnięciu sądu **ma charakter dobrowolny** – sąd nie może wpłynąć na stronę by taką zgodę wyraziła.

Sąd polubowne arbitrażowe

Strony mogą podać spór do rozstrzygnięcia sądowi polubownemu.

Strony decydując się na poddanie sporu do rozstrzygnięcia sądowi polubownemu mają możliwość:

- uzyskania rozstrzygnięcia sprawy zgodnie z jej specyfiką,
- wyboru arbitra o dużej wiedzy fachowej z dziedziny związanej z rozpoznawaną sprawą,
- wydania rozstrzygnięcia według wcześniej ustalonych, znanych reguł,
- oparcia rozstrzygnięcia na zasadach słuszności i dobrej wiary.

Sądy polubowne umożliwiają szybsze rozstrzygnięcie sporu. Koszty takiego postępowania są być niższe niż w sądzie powszechnym. Strony mają wpływ na to, kto będzie rozstrzygał ich spór, mają bowiem decydujący wpływ na wybór arbitra. Tych uprawnień strony nie mają w postępowaniu przed sądem powszechnym

Zapis na Sąd polubowny oraz kwestie proceduralne regulują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego od art. 1161 KPC do art. 1168 KPC

Jaka jest moc prawna wyroku sądu polubownego?

Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną równą z wyrokiem lub ugodą zawartą przed sądem powszechnym po ich uznaniu przez sąd powszechny albo stwierdzeniu przez sąd powszechny ich wykonalności. Uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego stanowi swego rodzaju zatwierdzenie tego wyroku przez sąd powszechny, przy czym odmowa takiego zatwierdzenia możliwa jest wyłącznie w ściśle określonych przypadkach. Sąd powszechny nie bada wyroku sądu polubownego pod kątem prawidłowości rozstrzygnięcia..

O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed tym sądem zawartej, sąd powszechny orzeka tylko wniosek strony.

Izby Morskie

Izby morskie działają na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1961r. o izbach morskich / Dz.U. z 2009 r. Nr 69 poz. 599 - tekst jednolity /. Są one kolegialnymi organami państwowymi, wyposażonymi w niezawisłość, powołanymi do orzekania w sprawach wypadów morskich i rozpoznawania innych spraw przekazanych izbom morskim odrębnymi przepisami.

IV Niesądowe organy ochrony prawa.

Do niesądowych organów ochrony prawa zalicza się

- . Najwyższa Izba Kontroli
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji,
- Rzecznik ów Interesu Publicznego
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Rzecznik Praw Dziecka,
- Rzecznik Ubezpieczonych
- Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych.
- Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa i zakres jej kompetencji.

V. Organy pomocy i obsługi prawnej

Do organów pomocy i obsługi prawnej zalicza się

- .adwokat ów
- radc ów prawnych
- notariuszy
- komornik ów

doradców podatkowych
rzeczników patentowych

V Organy ścigania karnego

- Prokuratura.
- Policja.
- Żandarmerii Wojskowej.
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
- a) Finansowe i niefinansowe organy ścigania karnego.
. naczelnika urzędu skarbowego
naczelnika urzędu celno-skarbowego
Krajowej Administracji Skarbowej,

VI. Rodzaje organów wspomagających ochronę prawną: straż, służby i inspekcje.

- a) Straże: Straż Graniczna, Straż Gminna, Państwowa Straż Pożarna, Straż Ochrony Kolei, Straż Leśna, Państwowa Straż Rybacka i Państwowa Straż Łowiecka.
- b) Służby: Służba Celna, Służba Parków Narodowych, Służba Ochrony Zabytków i Służba Więzienna, Służba Leśna, Służba Geodezyjna i Kartograficzna.
- c) Inspekcje: Państwowa Inspekcja Pracy, Inspekcja Handlowa, Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Weterynaryjna, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Transportu Drogowego, Inspekcja Kontroli Skarbowej.

VII. Sądownictwo międzynarodowe

Sądy międzynarodowe: Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu,
Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w Hadze, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sąd do Spraw Służby Publicznej w Luksemburgu.

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ CZĘSTOCHOWSKIE
STOWARZYSZENIE ETOH

REGON: 240530048, NIP:
9492019492
adres ul. ALEJA POKOJU, nr
12, lok. ---, miejsc.
CZESTOCHOWA, kod 42-
207,
Numer KRS: 0000266366

